

DOMSTOLENS DOM
4. april 1995 ^{*}

I sag C-350/93,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved ledende juridisk konsulent Antonino Abate og Vittorio Di Bucci, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøger,

mod

Den Italienske Republik ved professor Luigi Ferrari Bravo, chef for Udenrigsministeriets Servizio del contenzioso diplomatico, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri, og med valgt adresse i Luxembourg på Den Italienske Ambassade, 5, rue Marie-Adélaïde,

sagsøgt,

angående en påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har undladt at opfylde de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Kommissionens beslutning 89/43/EØF af 26. juli 1988 om den italienske regerings støtte til ENI-Lanerossi (EFT L 6, s. 52), idet den ikke inden for den fastsatte frist har ophævet og foranstaltet tilbagebetaling af den støtte på i alt 260,4 mia. LIT, der blev ydet ENI-Lanerossi-koncernen (nu selskabet SNAM SpA),

har

^{*} Processprog: italiensk.

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformanden, F.A. Schockweiler (refererende dommer), og dommerne G.F. Mancini, J.C. Moitinho de Almeida, J.L. Murray, D.A.O. Edward og J.-P. Puissochet,

generaladvokat: F. G. Jacobs
justitssekretær: fuldmægtig Lynn Hewlett,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 6. december 1994,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 2. februar 1995,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 7. juli 1993 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af EØF-traktatens artikel 93, stk. 2, andet afsnit, anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har undladt at opfylde de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Kommissionens beslutning 89/43/EØF af 26. juli 1988 om den italienske regerings støtte til ENI-Lanerossi (EFT L 16, s. 52, herefter benævnt »beslutningen«), idet den ikke inden for den fastsatte frist har ophævet og foranstaltet tilbagebetaling af den støtte på i alt 260,4 mia. LIT, der blev ydet ENI-Lanerossi-koncernen (nu selskabet SNAM SpA).

- 2 Kommissionen fastslog i beslutningen, at den støtte på 260,4 mia. LIT, som var blevet ydet ENI-Lanerossi i form af kapitalindskud i koncernens datterselskaber, der fremstiller herretøj, var ulovlig, da den var blevet ydet i strid med traktatens artikel 93, stk. 3, og var uforenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92 (beslutningens artikel 1). Den bestemte, at støtten skulle kræves tilbagebetalt (beslutningens artikel 2). Den italienske regering skulle inden to måneder fra beslutningens meddelelse underrette Kommissionen om de foranstaltninger, den havde truffet for at efterkomme den (beslutningens artikel 3).
- 3 Domstolen frifandt ved dom af 21. marts 1991 (sag C-303/88, Sml. I, s. 1433) Kommissionen i det annullationssøgsmål, som var rejst til anfægtelse af beslutningen.
- 4 Den 25. marts 1992 meddelte Den Italienske Republik, der flere gange af Kommissionen var blevet opfordret til at gennemføre beslutningen og meddele, hvilke foranstaltninger der var truffet med henblik herpå, Kommissionen, at den agtede at gennemføre tilbagebetaling af støtten ved, at selskabet Lanerossi til det statslige holdingselskab ENI indbetalte et beløb svarende til støtten med tillæg af de renter, der var forfaldet til betaling.
- 5 Kommissionen underrettede ved notat af 26. juni 1992 den italienske regering om, at denne skulle have stillet krav ikke blot om tilbagebetaling af støtten fra Lanerossi til ENI, men også videre til den italienske stat. Ved samme lejlighed anførte Kommissionen, at den agtede at anlægge sag ved Domstolen, såfremt Den Italienske Republik ikke traf de foranstaltninger, i henhold til hvilke støtten skulle søges tilbage, inden den 31. juli 1992, hvilken frist senere blev forlænget til den 31. marts 1993.
- 6 Først efter sagens anlæg overførte SNAM SpA, som var trådt i selskabet Lanerossi's sted, til ENI det beløb på 362,241 mia. LIT, der efter Den Italienske Republiks oplysninger udgør støttebeløbet med tillæg af renter, som Kommissionen havde krævet tilbagebetalt.

- 7 Kommissionen har til støtte for påstanden gjort gældende, at Den Italienske Republik har tilsidesat traktatens artikel 93, stk. 2, idet den ikke har gennemført tilbagesøgning af støtten inden for fristen på to måneder efter beslutningens meddelelse og har undladt at kræve støtten tilbagebetalt fra ENI til den italienske stat.

Formaliteten

- 8 Den Italienske Republik har påstået sagen afvist i det omfang, det dermed ønskes fastslået, at der foreligger undladelse af at opfylde en forpligtelse, dvs. ENI's tilbagebetaling af støtten til den italienske stat, som ikke fremgår af beslutningen. I øvrigt udgør stævningen en tilsidesættelse af artikel 38, stk. 1, litra c), i Domstolens procesreglement, idet den ikke indeholder en kort fremstilling af grundene til, at undladelsen af at tilbagesøge støtten hos ENI efter Kommissionens opfattelse er i strid med beslutningen.
- 9 Det skal i den forbindelse fastslås, at Kommissionen blot har anført, at Den Italienske Republik ikke har gennemført den beslutning, hvis påståede tilsidesættelse er genstand for nærværende sag. Spørgsmålet om, hvorvidt der ved beslutningen pålægges Den Italienske Republik en forpligtelse til at tilbagesøge støtten hos ENI, henhører under sagens realitet og kan ikke medføre afvisning af sagen.
- 10 Stævningen indeholder i øvrigt en klar fremstilling af de faktiske omstændigheder og Kommissionens argumentation, jf. kravene i procesreglementets artikel 38, stk. 1, litra c), og har gjort det muligt for den italienske regering at fremlægge et detaljeret svarskrift.
- 11 Afvisningspåstanden skal således forkastes.

Undladelsen af at gennemføre beslutningen

- 12 I det følgende tages der stilling til Kommissionens to anbringender ét for ét.

Undladelsen af at tilbagesøge støtten inden for den fastsatte frist

- 13 I beslutningen fastslås det utvetydigt, at den italienske regering er forpligtet til at rejse krav om tilbagebetaling af støtten inden to måneder efter meddelelsen af beslutningen, der fandt sted den 10. august 1988.

- 14 SNAM SpA tilbagebetalte imidlertid først den 11. oktober 1993 beløbet til ENI.

- 15 Ifølge Domstolens faste praksis er den eneste indsigelse, som kan gøres gældende over for en af Kommissionen i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, nedlagt traktatbrudspåstand, indsigelsen om, at det er absolut umuligt at gennemføre beslutningen korrekt (jf. senest dom af 23.2.1995, sag C-349/93, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 343, præmis 12, og den deri omtalte praksis).

- 16 Domstolen har også fastslået, at en medlemsstat, der under gennemførelsen af en kommissionsbeslutning vedrørende statsstøtte støder på uforudsete og uforudsigelige vanskeligheder eller får kendskab til følger, der ikke er forudset af Kommissionen, bør forelægge Kommissionen disse problemer til vurdering med forslag om

passende ændringer af den pågældende beslutning. I så fald skal Kommissionen og medlemsstaten i henhold til den regel, der pålægger medlemsstaterne og Fællesskabets institutioner en gensidig pligt til reelt samarbejde, jf. navnlig traktatens artikel 5, samarbejde efter bedste evne med henblik på at overvinde vanskelighederne, idet traktatens bestemmelser fuldt ud skal overholdes, særlig bestemmelserne om støtte (jf. den nævnte dom, Kommissionen mod Italien, præmis 13, og den deri omtalte praksis).

- 17 Den italienske regering har imidlertid ikke anført, at det har været absolut umuligt at gennemføre beslutningen, eller at der har foreligget uforudsete og uforudseelige vanskeligheder.
- 18 På baggrund heraf skal der afsiges dom i overensstemmelse med Kommissionens påstand, for så vidt som Den Italienske Republik ikke har sørget for at gennemføre beslutningen inden for den fastsatte frist.

Den undladte tilbagebetaling af støtten fra ENI til den italienske stat

- 19 Ved en stillingtagen til dette anbringende må der henses til formålet med forpligtelsen til at tilbagesøge ulovlig støtte og det omfang, denne forpligtelse ifølge beslutningen har.
- 20 Det bemærkes herved, at det i traktatens artikel 93, stk. 2, er bestemt, at såfremt Kommissionen finder, at en støtte, som ydes af en stat eller med statsmidler, ikke er forenelig med fællesmarkedet, træffer den beslutning om, at den pågældende stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter.

- 21 Ifølge fast retspraksis har forpligtelsen for staten til at ophæve en støtte, som af Kommissionen er fundet uforenelig med fællesmarkedet, til formål at genoprette den oprindelige situation (jf. dom af 14.9.1994, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, præmis 75, og den deri omtalte praksis).
- 22 Dette formål er opnået, når den pågældende støtte, eventuelt med tillæg af morarenter, af støttemodtageren, altså i den foreliggende sag SNAM SpA, er blevet tilbagebetalt til ENI, der er et offentligt organ, som forvalter statslige kapitalandele. Ved denne tilbagebetaling mister støttemodtageren jo den fordel, der var opnået på markedet i forhold til konkurrenterne, og situationen fra tiden før ydelsen af støtte er genoprettet.
- 23 Det må dernæst fastslås, at Kommissionen i beslutningens artikel 2 blot har stillet krav om, at den italienske regering ophæver støtten og kræver denne tilbagebetalt fra SNAM SpA inden en vis tid med tillæg af morarenter, såfremt forsinkelse hermed indtræder.
- 24 Selv om det ikke kan udelukkes, at statens tildeling af midler til en offentlig institution som ENI kan udgøre en statsstøtte i traktatens artikel 92's forstand, har Kommissionen dog ikke, som den har gjort gældende, efter afslutningen af den i traktaten fastlagte procedure, i beslutningen fastslået, at den finansiering, staten stillede til rådighed for ENI, også udgør en støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet.
- 25 På baggrund heraf skal der afsiges frifindelsesdom i det omfang, Kommissionen har kritiseret Den Italienske Republik for ikke at have stillet krav om tilbagebetaling af støtten fra ENI til den italienske stat.

- 26 Det skal derfor fastslås, at Den Italienske Republik ved ikke inden for den fastsatte frist at have gennemført beslutningen har undladt at opfylde sine forpligtelser i henhold til traktaten.

Sagens omkostninger

- 27 I medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den part, der taber sagen, at betale sagens omkostninger. Sagsøgte har tabt sagen og pålægges derfor at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

- 1) Den Italienske Republik har undladt at opfylde de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Kommissionens beslutning 89/43/EØF af 26. juli 1988 om den italienske regerings støtte til ENI-Lanerossi, idet den ikke inden for den fastsatte frist har ophævet og foranstaltet tilbagebetaling af den støtte på i alt 260,4 mia. LIT, der blev ydet ENI-Lanerossi-koncernen (nu SNAM SpA).
- 2) I øvrigt frifindes sagsøgte.

3) Den Italienske Republik betaler sagens omkostninger.

Rodríguez Iglesias

Schockweiler

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Edward

Puissochet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. april 1995.

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær

Præsident